

4. Семибратский Б. А. Спортивная пресса Украины в борьбе за выполнение партийных решений о дальнейшем развитии физической культуры и спорта (1966–1972): автореф. дис.... канд. пед. наук / Б. А. Семибратский. – Минск, 1975. – 47 с.

5. Флоренская Т. Д. Проблема психологии катарсиса как преобразования личности / Т. Д. Флоренская // Психологические механизмы регуляции социального поведения: сб. статей. – 1979. – С. 172–173.

Стефура Г.Я.

магістр;

Сирота Л.Б.

*кандидат філологічних наук, асистент,
Львівський національний університет
імені Івана Франка*

БІБЛІОМЕТРІЯ ДОКУМЕНТНИХ ПОТОКІВ: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

У процесі створення бібліографічних даних сформувався порівняно новий підхід до вивчення в науці, який отримав назву бібліометрія. Бібліометричні дослідження регулярно проводяться на сторінках фахової періодики, видаються монографії, матеріали конференцій. Виділимо праці Л. Костенко [1], О. Кобелева [2], О. Жабіна [3], М. Мак-Люена [4] та ін. Їхні доробки були і є одними з перших і основних наукових студій, присвячених аналізу бібліометричних методів, особливостям їх використання. Не існує сьогодні єдиної думки щодо бібліометричної термінології.

1. Визначення терміну.

Бібліометрія – напрям, пов'язаний з кількісним вивченням документо-потоків, дослідження кількісних показників і тенденцій розвитку науки за допомогою статистичного методу на основі бібліографічних описів або статистики видавництва [5].

Бібліометрія – наукова дисципліна, що займається вивченням документів на основі кількісного аналізу первинних і вторинних джерел інформації за допомогою різних формалізованих методів з метою отримання даних про ефективність наукових областей та прогнозуванні їх розвитку [6].

Бібліометрія – використання математичних та статистичних методів вивчення потоків наукових документів (книг, періодичних видань, та ін.) з метою виявлення тенденцій розвитку предметних галузей, особливостей авторства і взаємного впливу публікацій [6].

Виходячи з цих визначень, окреслимо специфіку організації бібліометричного аналізу сучасних документних потоків.

2. Мета цитувань:

- пошук бібліографічних даних (документів);
- бібліометрична оцінка об'єктів науки (вчених, їх праць, установ, країни);

– дослідження структури науки.

3. Аналіз цитувань передбачає:

– підготовку повної бібліографії праць автора;
– врахування індивідуальних особливостей практики цитувань в предметній галузі.

4. Переваги бібліометричного аналізу наукових досягнень.

Цей метод дозволяє логічно і обґрунтовано провести кількісну оцінку певного масиву наукової продукції, спостерігати за розвитком науки в національному, міжнародному та глобальному масштабі. За допомогою цього методу можна описати науковий потенціал наукової інституції, дослідника або групи дослідників, журналу, веб-сайту. Допомогає порівняти публікаційну активність, частотність цитувань з метою створення переважно кількісної характеристики стану науки.

Бібліометрія є цінним джерелом інформації для різних фахівців. Аналіз бібліометричних показників є корисним у бібліотечній роботі, зокрема під час замовлення або скасування передплати на періодичні видання, а також для редакторів і видавців, які зіставляють своє видання з конкуруючим, осмислюють еволюцію власного часопису.

5. Недоліки індексів цитування.

– у повній бібліографії праць автора – перший автор, в алфавітному порядку прізвища авторів у публікації, ті самі прізвища з ініціалами;

– питання мови;

– часте звернення до однієї і тієї ж самої розвідки (переважно у гуманітарних науках);

– запис прізвищ авторів (транслітерація, діакритичні знаки);

– помилки в цитуваннях, здійснені авторами і фахівцями, які вводять інформацію в електронні бази.

6. Тематично-публікаційну оцінку періодичних видань здійснюють:

наукові бібліотеки, дослідники, редакції наукових видань, інституції, які фінансують науку, творці баз даних.

7. Виникнення і розвиток бібліометричного аналізу.

Працівники Інституту наукової інформації (США, Філадельфія, 1960–1992) створили такі бази (індекси) цитувань: Science Citation Index, Social Sciences Citation Index, Art & Humanities Citation Index, Journal Citation Reports. Пізніше було створено: Thomson Institute for Scientific (1992–), Thomson Scientific (2002–), Thomson Reuters (2008–), Scopus (2002–, продукт видавництва Elsevier), Indeks Hirscha (2005–).

8. Часописи з проблем розвитку аналізу публікацій і оцінки стану науки: «Scientometrics», «Journal of the American Society and Information Science», «Information Processing and Management», «Journal of Documentation», «Libri», «Journal of Information Science», «Research Policy».

9. Науковий доробок працівників, який надсилається до провідних наукових бібліотек України, містить:

– щодо статей – весь обсяг статті разом з повною інформацією про журнал (назва, рік видання, номер/число, номери сторінок);

– щодо резюме – резюме із зазначенням назви видання, титульною сторінкою, місцем та часом проведення конференції);

– щодо уривків з книг: фрагмент з видимими номерами сторінок, титульна сторінка книги, вихідні дані та зміст книги;

– щодо книг, редагування текстів джерел, коментарів, літературного редагування наукових текстів, опублікованих каталогів тощо, авторами чи редакторами яких є працівники вузу: титул, сторінка з вихідними даними і інформацією про редакторів (редактори, рік, місце та номер випуску) та весь текст видання; щодо інших форм публікацій вказуються дані, за допомогою яких можна ідентифікувати документ.

10. Інформаційно-аналітична система «Бібліометрика української науки» (2015–) містить інформацію про стан української науки. Цю систему формують:

- бібліометричні профілі (портрети) вчених на платформі Google Scholar;
- кількісні показники Scopus, Web of Science, Ranking Web of Research Centers, РИНЦ [7].

«Бібліометрика української науки» – це:

- вільний доступ до бібліометричних профілів учених і наукових колективів у Google Scholar і до показників інших наукометричних систем;
- засіб статистичного опрацювання наукових даних;
- джерело оцінювання результатів наукових досліджень;
- національна складова проекту Ranking of Scientists (Cybermetrics Lab).

Оновлення інформації про значення індексів Гірша в бібліометричних профілях учених відбувається щомісячно, значення інших показників – щоквартально [8].

«Бібліометрика української науки» інформує про:

- рейтинг наукових установ і колективів, періодичних видань;
- розподіл учених за науками, установами, містами, індексом Гірша;
- геоаналітику науки України [6].

Сервіс дозволяє здійснювати пошук бібліометричної інформації за:

- прізвищем автора;
- назвою установи;
- назвою відомства;
- географічною ознакою (населеним пунктом);
- галуззю знань;
- рубриками Google Scholar [9].

Завданням бібліометрії є збирання бібліографічної інформації в одному місці про науковий доробок працівників, згадуваний також в іншій базі даних. Електронна форма бібліографії дозволяє її швидко оновлювати і доповнювати, корегувати і легко шукати інформацію. Наявність високих кількісних показників публікаційної активності – це імідж будь-якої установи, наукового колективу, окремого вченого і країни; спосіб включення бібліотеки та інших інституцій як центрів творення баз даних і проведення бібліометричного аналізу в систему управління знаннями в науковій сфері; включення в процес створення джерел інформації, необхідної для функціонування науки.

Публікаційна активність – важливий момент популяризації результатів науково-дослідницької діяльності, форма розширення кола одержувачів знань.

Список використаних джерел:

1. Костенко Л. Й. Наукова періодика України та бібліометричні дослідження // Київ: [б. в.], 2014. – 173 с.
2. Кобелев О. М. Бібліометричний аналіз розвитку українського бібліотекознавства в 1970–1990-ті рр. // Харків: [б. в.], 2001. – 20 с.
3. Жабін О. І. Бібліотечні технології інформаційного сервісу та інтеграція науково-інформаційних ресурсів // Бібліотечний вісник. – 2004. – № 6.
4. Мак-Люен Маршалл. Галактика Гутенберга: становлення людини друкованої книги // Київ: Ніка-Центр, 2008. – 389 с.
5. Асеев Г. Наукометрія, інформетрія, бібліометрія: визначення і розмежування // Бібліотечний вісник. – 2016. – № 2.
6. Бібліометрика української науки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/biblioteka/naukometr/11_Bibliometric.pdf. – Дата звернення: 03.09.2018.
7. Бібліометрика української науки. Бібліометричний профіль вченого – декларація про наукову діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuviar.gov.ua/bpnu/index.php?page_sites=pro_proect. – Дата звернення: 04.09.2018.
8. Бібліометрика української науки від Google Scholar і Scopus [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aphd.ua/bibliometryka-ukransko-nauky-vid-google-scholar-i-scopus/>. – Дата звернення: 15.09.2018.
9. Бібліометрика української науки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97_%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B8. – Дата звернення: 10.09.2018.